

Οι Γερμανοί στον Ασπροπόταμο και στην Τζιούρτζια του Χρήστου Στ. Λαϊάκη

Πολλές μαρτυρίες και γεγονότα έχουν καταγραφεί σχετικά με τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των Γερμανών στον Ασπροπόταμο το φθινόπωρο του 1943. Η μνήμη μου για αυτά τα γεγονότα είναι πολύ θαμπή, διότι ήμουν μικρός, αλλά με τις διηγήσεις των γεγονότων αυτών των ημερών από τους μεγάλους έχει φύγει η θαμπάδα και μπορώ να περιγράψω τα γεγονότα όπως συνέβησαν.

«Ήταν Οκτώβριος του 1943 και σχεδόν ολόκληρο το χωριό ήταν σε κανονική λειτουργία, διότι στα Τρίκαλα και σε ολόκληρη τη Θεσσαλία υπήρχαν Γερμανοί, αυτό έκανε τους κατοίκους να διστάζουν να επιστρέψουν στα Τρίκαλα και στα χειμαδιά. Το χωριό ήταν πέρασμα των ανταρτών πότε του ΕΛΑΣ και πότε του ΕΔΕΣ προς και από Ήπειρο. Στο χωριό λειτουργούσαν δύο μπακάλικα του Γ. Τζήρου και του Χ. Παπαγεωργίου και το τσαγκάρικο του πατέρα μου Στ. Λαϊάκη, καθώς και ο μύλος, η δριστελλά και το μαντάνι.» Τα πρόβατα είχαν κατέβει από τα καλοκαιρινά μαντριά και ήταν διασκορπισμένα στα ανοιξιάτικα λιβάδια και γύρω στο χωριό και περιμένανε κάποιο σήμα για αναχώρηση. Στην πλατεία του χωριού είχε αποθηκευτεί μεγάλη ποσότητα πυρομαχικών του ΕΛΑΣ σε κασόνια.

Λόγω της πείνας του 1940 ολόκληρο το χωριό είχε αξιοποιήσει όλους τους κήπους γύρω από το χωριό και όλες τις γόνιμες πλαγιές των βουνών, Λάκωμα, Αγ. Απόστολοι φυτεύοντας καλαμπόκι. Θυμάμαι ο πατέρας είχε αξιοποιήσει ένα χωράφι στο Λάκωμα πιο κάτω από τη βρύση και το όργωμα είχε γίνει με κάτι βόδια που είχε φέρει ο Καλτσούδας από τη Μηλιά.

Ένα απόγευμα, όπως έμαθα από τον πατέρα μου, ήρθανε κάτι αντάρτες από τη Μηλιά και ειδοποίησαν ότι έρχονται Γερμανοί και ότι την προηγούμενη ημέρα είχαν κάψει την Κρασιά. Το πρώτο πράγμα που κάνανε οι άνδρες στην πλατεία ήταν να κατεβάσουν τα πολεμοφόδια στη σήραγγα που τρέχει κατά μήκος κάτω από την πλατεία και διοχετεύει τα νερά του ρέματος που κατεβαίνει από την Λούνη και Παλέτζι. Συγχρόνως, χτύπησε η καμπάνα της εκκλησίας και δόθηκε εντολή στα γυναικόπαιδα και στους άνδρες να φύγουν προς τα βουνά, στο χωριό θα μένανε μόνο γέροι και μερικές γυναίκες ηλικιωμένες.

Η μητέρα μας πήρε ό,τι μπορούσε να πάρει σε τρόφιμα μέσα σε κάτι τρουβάδες και μας πήρε από το χέρι και ξεκινήσαμε προς Αγ. Γεώργιο με προορισμό το Τσουρτέκου. Όταν φθάσαμε στον Αγ. Γεώργιο, τότε η μητέρα μου θυμήθηκε ότι είχε αφήσει πίσω στο σπίτι να κοιμάται στη σαρμανίτσα (κούνια) τη μικρή μου αδερφή που είχε γεννηθεί εκείνο το καλοκαίρι. Μας άφησε στη φροντίδα κάποιων συγγενών και έτρεξε πίσω στο σπίτι να πάρει τη μικρή μου αδελφή. Είχαμε μια άσπρη φοράδα και ο πατέρας μου τη φόρτωσε με κουβέρτες και αλεύρι και πήγε προς την Αγ. Μαρίνα, δηλαδή διαφορετική κατεύθυνση από εμάς. Ο πατέρας κινδύνευε από τους Γερμανούς, διότι τροφοδοτούσε τους αντάρτες του ΕΛΑΣ με τσαρούχια.

Στο δρόμο προς το Τσουρτέκου, διηγείται η μητέρα μου, συνάντησαν κάτι αντάρτες που φεύγανε και αυτοί προς την ίδια κατεύθυνση, ήταν οι άντρες που φυλάγανε τα πυρομαχικά στο χωριό. Τους παρακαλούσαν οι

γυναίκες να μην πυροβολήσουν, διότι οι Γερμανοί θα καίγανε το χωριό. Δέχτηκαν τις παρακλήσεις των γυναικών και δε δημιούργησαν το παραμικρό πρόβλημα.

Φθάσαμε στη ρεματιά του Τσουρτέκου ακριβώς κάτω από το σημείο που σήμερα γίνεται η λήψη του πόσιμου νερού του υδραγωγείου του χωριού. Όλη τη νύχτα όλοι κλαίγανε, διότι βλέπανε αναλαμπές στον ουρανό και πιστεύανε ότι καίγεται το χωριό. Την άλλη ημέρα μάθανε ότι η φωτεινότητα στον ουρανό ήταν από την Πολυθέα που καίγανε ολόκληρο το χωριό.

Ο πατέρας πήγε στο Κάπρι – όρου, ξεφόρτωσε τη φοράδα – και άρχισε να μας ψάχνει όλη τη νύχτα, νομίζοντας ότι εμείς θα πηγαίναμε προς τους Αγ. Αποστόλους. Την άλλη ημέρα ήρθε και μας βρήκε και μας πήγε σε μια σπηλιά πάνω από τους Αγ. Αποστόλους (Κουρούνα ντι παντούρι) διότι τη θεωρούσανε πιο ασφαλή από βομβαρδισμούς. Λίγο πιο έξω από τη σπηλιά είχε χωράφι με καλαμπόκι ο Γ. Μανώλης (Γιοβάνος), πατέρας του Χρήστου Μανώλη, ο οποίος θυμάμαι έτρωγε τα καλαμπόκια του χωραφιού τους μαζί με τον κώνο (γούτσι) λέγοντας να γεμίσει η κοιλίτσα. Το μέγεθος αυτών των καλαμποκιών ήταν όσο τα πέντε δάκτυλα της παλάμης κολλημένα, διότι το έδαφος ήταν τελείως άγονο, πετρώδες. Μείναμε εκεί μερικές ημέρες και μετά επιστρέψαμε στο χωριό, διότι οι Γερμανοί φθάσανε μέχρι την Πολυθέα και επιστρέψανε στα Τρίκαλα.

Δεν πέρασε μια εβδομάδα και οι Γερμανοί ξαναεμφανίστηκαν στο χωριό από το Γαρδίκι. Ο πατέρας μου, όπως μας τα αφηγείται, είχε πάει στο μύλο να αλέσει. Πέρασε ένας Μηλιώτης κατά τις 4 το απόγευμα προερχόμενος από το Γαρδίκι, φορτωμένο το γαϊδούρι με αλάτι από το μονοπώλιο του Γαρδικίου και λέει στους ανθρώπους που ήταν στο μύλο «φύγετε, διότι έρχονται οι Γερμανοί από τη Μουτσιάρα, στην ανηφόρα από τη Μουτσιάρα προς το Γαρδίκι αστράφτανε οι λόγχες στον ήλιο». Αμέσως τρέξαν όλοι στο χωριό και ανακοινώσανε το άσχημο μαντάτο. Άρχισε πάλι η φυγή και σχεδόν όλο το χωριό έφυγε μέσα από τις κρανιές προς την Αγ. Μαρίνα. Σε αυτόν τον πανικό φυγής σκοτώθηκε η γριά μητέρα του Στέργου Τριζώνη (Μπιντής) και ο γιός του Σταύρος και ένα γαϊδουράκι στην πλαγιά πάνω από τα σπίτια των Μαλέμηδων, διότι δεν είχαν προλάβει να κρυφτούν στο δάσος.

Οι Γερμανοί, μόλις προβάλανε στο Ωμ και στο Σέμνου ερχόμενοι από το Γαρδίκι, τους είδαν με τα κιάλια και τους θεώρησαν αντάρτες και τους πυροβόλησαν. Το Σταύρο τον μεταφέρανε τραυματία στην Αγ. Μαρίνα, αλλά δεν άντεξε και πέθανε αφού δεν υπήρχε γιατρός. Μαζί με τη γιαγιά του ενταφιάστηκαν πίσω από το ιερό της Αγ. Μαρίας και μετά από χρόνια έγινε η αποκομιδή των οστών στο κοιμητήριο του χωριού.

Τους Γερμανούς τους υποδέχτηκαν με άσπρη σημαία στην Μπρίμπα ο Νάκος Δήμας με αντιπροσωπεία ηλικιωμένων ανδρών και γυναικών. Εκείνο το βράδυ οι Γερμανοί μείνανε στο χωριό, οι γριές τους φτιάξανε πίτες και ζητήσανε μέλι κάνοντας νόημα με ένα καπνισμένο ξύλο και ένα γκαζοτενεκέ να παριστάνει το μελίσσι. Οι παππούδες καταλάβανε, τρέξανε στην Παναΐω και φέρανε μέλι.

Οι Γερμανοί φύγανε την άλλη ημέρα χωρίς ζημιές στο χωριό, εκτός τους δύο θανάτους και του άμοιρου ζώου. Μείναμε κρυμμένοι στην τοποθεσία

Πόρκου, κάτω από την Αγ. Μαρίνα ψήνοντας ψωμί πάνω σε πλάκες. Γάστρες δεν υπήρχαν, παρά μόνο κατσαρόλες, αλεύρι και τυρί. Οι γυναίκες φτιάχνανε το ζυμάρι προφανώς χωρίς προζύμι και ανάβανε φωτιά πάνω σε πλάκες. Αφού ζεσταίνονταν καλά οι πλάκες, τις σκουπίζανε καλά και εκεί πάνω βάζανε το ζυμάρι, το σκεπάζανε με φύλλα αγριοκολοκύθας και μετά ρίχνανε την καυτή στάχτη με μικρά κάρβουνα. Στο τέλος το ψωμί έβγαινε σαν τη λαγόνα της Καθαράς Δευτέρας.

Μετά από λίγες ημέρες άρχισε η αναχώρηση για τον κάμπο, εμείς πήγαμε στον Άγ. Δημήτριο μαζί με τους άλλους πατριώτες διότι όπως αναφέρθηκε παραπάνω τον πατέρα μου τον κυνηγούσανε οι Γερμανοί.

Μάρτιος 2011
Χρήστος Στ. Λαϊάκης